

VERENIGING
"ORDE DER VERDRAAGZAMEN"

Kon. Goedgekeurd d.d. 22 februari 1958, nr. 58

GEVESTIGD TE 'S-GRAVENHAGE

Secretariaat: Buitenrustplein 21, Voorburg, Tel. 728315

Giro no. 468874 t.n.v. de Penningm. der "ODV", DEN HAAG

nummer 35

1 mei 1959

derde jaargang

nadruk verboden

x in de kantlijn betreft de vraag

- " " " " het antwoord

Goeden avond, vrienden,

Wij zijn niet alwetend, of onfeilbaar.

Vanavond willen wij eigenlijk een soort proef nemen. Ik ga voor U een onderwerp behandelen, dat aktueel is. Dat onderwerp kan aanleiding geven tot discussie. Wij willen proberen U er iets meer bij te betrekken, dan tot nu toe het geval was. Als U dadelijk begint tegen te sputteren, voel ik mij eigenlijk geveid. Dan heb ik het doel bereikt: n.l. contact en binding met het publiek.

Het onderwerp heb ik genoemd:

1 M E I

=====

Wat zou de geestelijke achtergrond, ook esoterische gezien, van 1 Mei zijn?

Feest van vlaggen, paraden van arbeiders, een wat meer dan normaal doorklinkende Internationale, een feest van de rechten van de arbeid en van de arbeiders.

In deze maatschappij is niets te dol, dus ook zeker niet een viering van de arbeid met een vrije dag, wat dan ook in vele landen het geval is.

Wanneer wij de voorgeschiedenis nagaan van die 1 meiviering, dan vinden wij daarin een hele hoop psitieve factoren. Allereerst ontdekken wij, dat de arbeiders, door hun zich organiseren, een grote mate van zelfstandigheid wisten te bereiken; althans een veel grotere mate, dan zij voordien bezaten.

Ik denk hierbij o.a. aan de stakingen in Engeland, zowel bij de mijnen, als ook bij de textielbedrijven, waardoor kinderarbeid langzaam maar zeker verminderd werd en men betere levenskondities voor de arbeiders verkreeg.

Ik denk hierbij aan de strijd, die gevoerd is, voor het recht zich te organiseren. Een strijd, die zeker een herdenking waard is.

Alleen is mijn vraag: wat heeft 1 mei heden nog gemeen met dat verleden?

In die oude tijd was het mooi. Toen werkten mensen samen, zij streeden samen, zij leden samen honger en desnoods lieten zij zich samen doodslaan, omdat zij een idee hadden, een ideaal. Het waren mensen, die met verbeterde vreugde konden werken, omdat zij iets bereikten. Het waren mensen, die hun hele leven inzetten a.h.w. voor het recht van de medemens, zowel op eigen rechten.

Het was een maatschappij van strijd, maar strijd betekent tevens vorming.

Dan vind ik maar heel weinig terug op 1 mei 1959 van al die grootsen en belangrijke gebeurtenissen van het verleden. In de eerste plaats valt mij op, dat in het verleden zowel dominees, pastoors, als dageraadsmensen en anarchisten samen hebben gevochten, om de rechten van de medemens veilig te stellen.

Op het ogenblik zie ik allemaal aparte vaandeltjes, zoiets van de K.A.B. en dan nog een andere A.B., een Christelijk Vakverbond en wij hebben een Nationaal Vakverbond, een Kommunistisch Vakverbond enz.

Dan vraag ik mij af: wat is er van die eenheidsgedachte geworden?

Er is nog een tweede punt, dat mij een beetje zeer doet. Wanneer vroeger die mensen aan het werk konden gaan, waren zij tevreden, dan waren zij blij. Zeker: zij wilden rechten hebben in hun arbeid, zij wilden betaald worden, zij wilden hun vrouw en kinderen niet zien verhongeren. Daar hadden zij groot gelijk in. Maar toch vonden zij het prettig, wanneer zo'n staking dan eindelijk toch was opgeheven, wanneer zij hadden gewonnen.

Dan stonden zij achter de werkbank, achter de weefgetouwen, zij konden weer afdalen in de mijn.

Op het ogenblik schijnt het, dat iedereen, die even kans krijgt, het liefst 1 mei zou willen gebruiken om eens heerlijk niet te werken. Waarom? Wat is er in die tussentijd gebeurd? Is de werklust, is de arbeidsvreugde misschien teloor gegaan?

Men zegt wel eens, dat, wanneer je te veel van het goede krijgt, je blasé wordt. Ik heb zo het idee, dat dat bij de arbeid vaak het geval is.

Wat zoudt U zeggen van een advertentie: "Meisjes, komt werken op ons aangenaam atelier. Gezellige radiomuziek gedurende de ochtenduren, ook 's middags, thee- en koffiepauze, waarin koffie en thee met een lekkernij zal worden geserveerd. Kom vooral eens gauw met je moeder praten"

Vroeger was het zo, dat je netjes en beleefd "Dank U" moest zeggen, als je op een atelier kon komen. Nu op het ogenblik: "Is het loon wel goed genoeg en krijg ik genoeg vakantie? Het werk? Wat interesseert mij het werk? Als ik morgen ergens anders méér kan verdienen, al is het met het schoonmaken van sputumbakjes, dan doe ik het".

Is er geen vreugde meer? Geen beroepstrots? Wat anders in dit zelfde jaar.

Vergadering van arbeidersbond. Aantal leden ruim 700. Aantal aanwezigen: 12, buiten de bestuursleden.

Is die arbeidersbond dan niet meer belangrijk? Is er iets teloor gegaan? Heeft de ontwikkeling van deze maatschappij, onderbroeken en misvormd waarschijnlijk door twee wereldoorlogen, de mentaliteit van de mens zo enorm veranderd? Is dat dan het geval?

Ik zou het eens willen analyseren en wel om de volgende reden:

Vroeger heeft ons de 1 mei gebracht: vrijheid. Tegenwoordig is het weer een daagje vrij en wat meer loon. "Dan kan het ons niet schelen, hoe wij eraan komen en of wij het verdienen, als wij het maar krijgen!"

Van een idealisme tot een vaak stompzinig egoïsme, of - nog erger - een manoeuvreren om macht. Denkt U nu niet, dat ik met dit laatste overdrijf. Uiteindelijk is het kabinet van prof. de Quay niet mislukt door de tegenwerking van de politieke partijen - ook al lijkt het anders - maar doordat bepaalde vakbondsbestuurders hebben gedreigd met algemene stakingen te beginnen, om zo hun macht te handhaven. Het gaat er niet om, wie en hoe. Maar het is een feit.

Het is ook een feit, dat deze dreiging mondeling is overgebracht en dat slechts een kleine aanwijzing daarvan op schrift is gegeven, in een perskonferentie, terwijl men dat later grotendeels heeft teruggetrokken.

Is dit nog democratie? Is dit nog een ideaal voor de arbeider? Of is het wat anders?

Ik zei: machtsstrijd. Niet de machtsstrijd van de arbeider. De arbeider wordt zoet gehouden met een beetje minder werktijd en een beetje meer loon, dat hij uiteindelijk zelf moet betalen door waardevermindering van het geld.

De machtsstrijd van bepaalde groeperingen, die klaarblijkelijk de samenwerking van de arbeiders proberen te misbruiken door hen in een richting te drijven, als een kudde, die voor hen eigenlijk nadelig is.

U liet zóeven een zucht van ontsteltonis ontsnappen. Ik kan het begrijpen. Maar zó liggen de feiten. Er is gedreigd. Niet in het openbaar. Er is m.a.w. een fataal egoïsme aan het woord bij bepaalde groeperingen, die geen algemeen belang meer wensen te erkennen, doch alleen hun eigen belang, hun eigen gekonkel, hun eigen privébelang vaak.

Hoe kan een wereld, ^{groeien} waar deze dingen schering en inslag worden, een wereld, waarin dergelijke gebeurtenissen worden onderdrukt, opdat het volk toch vooral niet zal horen. Wat moet een dergelijke tijd dan bieden voor een mens, die zoekt naar geestelijk leven en dat metter daad wil uitdragen?

1 mei. De wapperende vanden van de vrijheid, of een bal-masqué? 1 mei. Vele optochten. Dag van vrijheid, of is het misschien de begrafenis van de vrijheid, die daar op het Rode Plein in Moskou werd gevierd met grootse paraden, waaraan je deel móét nemen, op straffe van ontslag en blijvende werkeloosheid.

Wat moeten wij zeggen van een 1 mei, als in de Verenigde Staten paraden worden gehouden van vakbonden, waarvan de leiders zijn aangeklaagd, omdat zij gangsters zijn, of met gangsters samen werken?

Wat moeten wij denken van de zoetelijke 1 meiviering, waarin de Mariaviering, de meimaand, samen gaat met de viering van de vrijheid van de arbeider en gelijktijdig religieuze dreigingen worden uitgestoten tegen ieder, die het zal wagen de veilige kudde te verlaten voor een hem persoonlijk misschien beter lijkende andere groepering?

1 mei een dag van de vrijheid? Als dit vrijheid is, vrienden, dan waren de slaven van vroeger vrijer dan de mensen van vandaag. Zij wisten tenminste, waar zij aan toe waren.

In een dergelijke situatie moet de mens dan toch leren integer te zijn, zijn woord te houden, de verplichtingen, die hij op zich neemt, te vervullen; - dan moet die mens leren, i.p.v. zoals zovelen een kochandeltje, of een beetje chantage te gebruiken tot eigen voordeel, eerlijk en ruitertlijk te strijden voor de waarheid. Hoe kan dat?

Op het gevaar af, dat U mij een beetje fantastisch en bombastisch vindt, zou ik willen zeggen: het einde der tijden is nabij; tenminste voor deze dingen. Niet voor de gedachte, waaruit 1 mei is geboren. Niet voor de oerlijke strijd van een arbeider, of een mens voor zijn recht. Niet van de strijd van mens en geest voor werkelijke vrijheid en een werkelijk inzicht. Maar: een einde van de comedie.

Er zijn geestelijke invloeden aan het werk, die verder gaan dan men zich - gelukkig - wil voorstellen binnen al die heerlijk gezeten groeperinkjes, met hun voormannen, die het zo goed weten en onderling afspreken, wat zij aan den volke kond zullen doen.

Het einde van deze tijd, deze tijd van machinale ontwikkeling, deze tijd van voortdurend verder schrijdende industrialisatie en automatisering, het einde van een tijd, waarin een mens zich binnen de massa geborgen kan weten.

Geborgenheid in de massa kan n.l. alleen bereikt worden, wanneer de massa zich bewust is van haar verantwoordelijkheid. Wanneer zij dit kennelijk niet is, dan komt het ogenblik, dat het gezag van de massa tot chaos leidt.

Uit die chaos kan de mens alleen gered worden door een geestelijk denken en geestelijk streven, door een zelfstandig denken en zoeken.

Dat heeft dan niets te doen met kabinetsformaties, met politieke strijd, of iemand, die naar Rusland gaat nu wel of niet een verstandig mens is, wanneer hij probeert de wereldvrede te bevorderen - Montgomery - e.d.

Het heeft alleen te doen met dit ene punt: Zal de mens van heden de vrijheid hervinden van de vreugdige arbeid? Zal de mens van heden in staat zijn om met hart en ziel te creëren, i.p.v. in de gesst dodend gebaren maken en klokkijken de lange werkdag zo moeiteloos voorbij te laten gaan. Zal de mens erin slagen de geestelijke achtergrond van het werk, van de arbeid als zoiets, voor zich hernieuwd tot een werkelijk deel van zijn leven te maken?

Mijn antwoord hierop is gelukkig optimistisch. Misschien moent U, dat ik velen heb beschuldigd op een onrechtvaardige manier tot nu toe. Het is mogelijk. Toch is hetgeen ik hier gezegd heb juist. Misschien vindt U zo dadelijk, dat ik de massa overschat, dat ik de mensen niet begrijp. Het is mogelijk. Maar wat ik zeggen zal, is even zeer juist.

Op deze dag van 1 mei heb ik mij niet alleen af willen vragen: wat betekent die dag?, maar ook: wat zal er gaan gebeuren met degenen, die deze eerste mei zo vreugdig hebben gevierd?

Ik zou dat zelfde zelfs voort kunnen zetten op 5 mei. Dan zou ik mij ook af kunnen vragen aan degenen, die bevrijd waren, dat zij vreugdig vierden en die vrijheid vaak zo slecht gebruikt hebben: hoe zullen zij verder gaan?

De lot van een volk en de werkers van een volk is één. Deze wereld is afhankelijk van de werkers, niet van de staatslieden, niet van de directeuren, maar van de stand der werkers: van de hoofdarbeider tot de laagste handarbeider toe.

Wij weten, dat de tendenzen op deze wereld steeds meer in een geestelijke richting gaan. Het kan niet anders. Overal begint men te zoeken en te vragen; hervormingen staan overal voor de deur. De kerk van Rome wil gaan hervormen. Verschillende synodale bijeenkomsten van andere kerkelijke groeperingen hebben ook gewezen op de noodzaak veranderingen aan te brengen, zich aan te passen. De mens zelf is hongeriger dan ooit naar een beetje inhoud in zijn leven. Geen opgedrongen kultuur; geen lezing-houdende professoren, die je per radio, of t.v.

de oren suf zeuren. Maar werkelijk behoefte naar inhoud, naar een idee, waar je houvast aan hebt.

Het plezier van film, teater, toneel begint - helaas - een klein beetje te verminderen. Het is een kwestie van mode en als het ontspanning moet zijn: Geef ons dan s.v.p. een stuk, waar wij om kunnen lachen, of om kunnen griezelen.

Die tijd gaat voorbij. Heeft U opgemerkt, hoe Hamlets' filosofische moordenaarsstukken en zijn magische gedachtengangen de jeugd van heden weer weten te boeien? Heeft U misschien bemerkt, hoe de Vondelse romantiek van een Jozef in Dothan, of een Adam in ballingschap langzaam maar zeker wordt vervangen door het zoeken naar inhoud in het leven.

Inhoud. Inhoud in je werk, in je denken, een einde aan het doellose van op de straathoeken staan, dat onderling vechten, of dat partijtje stelen, omdat er toch niets beters is te doen.

De mensen van vandaag vragen om een plaats in het leven. Die plaats kunnen zij zich alleen creëren, wanneer zij geestelijk een andere houding in gaan nemen, wanneer hun denken verandert.

Die verandering van denken is te verwachten.

Wanneer wij zien, hoe op het ogenblik de jeugdbewegingen losgeraken van zowel socialistische idealen, als zelfs van een te nauwe religieuze binding, dan voelen wij, dat men iets anders zoekt, dan tot nu toe werd gegeven.

Wanneer wij zien, hoe naast de godsdiensten op het ogenblik ook humanisten, mensen met geen vaste godsdienst, maar met een absoluut vertrouwen in de mens en een gevoel van verantwoording t.o.v. de mens, zoeken de mens te kunnen helpen, dan krijg je toch het idee, dat er iets nieuws is geboren.

Het humanisme is heel oud. Het humanisme heeft deel gehad aan die ontwikkeling van al die vakbonden van het socialisme enz. Maar het humanisme is méér, dat beseffen wij nog niet. Want wij kunnen er niet komen met een welvaartsstaat. Wij kunnen er alleen komen met mensen, die begrijpen, wat het betekent mens te zijn. Wij kunnen er niet komen met grote verenigen, met vakverbonden, propaganda, wij kunnen er ook niet komen met een diktatuurstaat. Wij kunnen er niet komen met een door de staat regeerd bedrijfsleven en wij kunnen er niet komen met een absolute bandeloosheid.

Ergens is een beperking nodig; die beperking ligt in de mens.

Nu meen ik te mogen stellen, dat is dan voor mij de vreugdige vaan van vrijheid op deze eerste mei:

Dat op dit ogenblik meer en meer mensen beginnen te beseffen, dat zij t.o. andere mensen ook een persoonlijke verantwoording hebben.

Ik meen te mogen stellen, dat ondanks het schijnbaar egoïstisch ingekapseld zijn in eigen wereldje meer en meer mensen, zij het angstvallig en schuchter, zoeken naar contact met een grotere wereld en een grotere levensinhoud.

Ik meen ten laatste ook te mogen stellen, dat de idealen, die eens de arbeiders in den beginne samen deden gaan, een gezamenlijk vechten, wat voor hen een onvoorstelbare overmacht was, terugkeert. Misschien nu niet meer zo definitief, omdat er nu eenmaal minder klassen zijn en alleen meer klassestrijd.

Een ideaal van menselijke vrijheid en menselijk recht. Menselijk recht, dat op de duur verder moet gaan dan religieuze stellingen, of politieke toelaatbaarheid en manoeuvres. Misschien, dat men dan eens denkt aan die mensen van Ambon, die vertrouwd hebben op een Nederland, dan hen in de steek heeft gelaten.

Maar misschien, dat dan ook andere landen, die zo heerlijk veel propaganda de ruimte inslingeren over het ijzeren gordijn, eens denken aan de mensen, die zij verlaten hebben in Hongarije. Misschien, dat dan al die praters stil worden. "Jullie spreken van vrijheid, maar het is een leugen. Want jullie laten overal, waar"de belangen vóór moeten gaan, de vrijheid sterven".

Misschien, dat men dan uit zou roepen: "Jullie hebben Japan verraden en China. Jullie hebben India en Pakistan verraden. Jullie hebben Indonesië gedood door het in handen van een paar "Strebbers" te geven. Jullie beginnen Zuid-Afrika te vernietigen, doordat jullie over alles spreken, behalve over de vrijheid, die elke mens toekomt.

Dat is dan de uiterlijke waarde. Wat zou de innerlijke waarde zijn? Zou dat niet het gevoel zijn, dat vrijheid voor ons voor alles noodzakelijk is? Om tot God te komen, om als mens te zijn en om als geest vrijelijk te kunnen streven?

Er bestaat geen enkele wet, die gedachten aan banden legt. Maar er zijn er heel veel, die dergelijke wetten zouden maken, wanneer zij maar wisten, hoe zij gedachten konden binden. Er zijn zelfs bepaalde landen, die zichzelf groot en machtig noemen, die ook 1 meiparaden houden, die gedachtenvrijheid alleen beperken door datgene, wat zij niet uit je kunnen persen. Waar misschien geen G.P.O., of Tsjeka meer bestaat, alleen een nieuwere en doeltreffender organisatie.

En alle mensen, die dit voelen, die voelen, hoe langzaam maar zeker de keel der vrijheid wordt dichtgeknepen door duizenderlei belangen en redenering, door het afwegen en meten, alsof vrijheid gemeten kan worden tegenover iets anders, zullen zeggen, zoals vroeger de arbeider, zoals ook de sufragettes hebben gedaan: "Liever de gevangenisdood, dan zonder vrijheid en zonder menselijk recht!"

Wanneer die gedachte op aarde komt, vrienden, dan is die wet niet alleen er maar één van staatsvorm, van organisatievorm; dan is het er één niet van godsdienst, maar van een innerlijk zoeken naar de enige weg, waarop wij God kunnen realiseren.

De vanen van die vrijheid zijn nog niet rood. Zij zijn nog niet gedoopt in het bloed van de martelaren. Of wij moeten hen, die in de steek gelaten werden, als martelaren beschouwen.

Het zal misschien niet lang meer duren, voordat deze vanen ook rood zijn. Maar deze vanen betekenen méér dan een opmars naar welvaart. Zij betekenen de opmars van de mensheid naar een nieuw tijdperk, naar een nieuwe ideaal, dat zó groot is, dat het niet te vervullen is, niet in 50, niet in 100, niet in 1.000 jaar. Het ideaal van een mensheid, die juist in de ongebondenheid door wetten, de ongeorganiseerdheid der massa en de verantwoording der individuën kan komen tot de perfect harmonische samenwerking en in het stoffelijk bestel een weerkaatsing van elke Goddelijke wet, zoals die leeft in elke mens en in elke geest.

x Eerst heeft U wat smalend gesproken over de idee van vrijheid. Later is mij toch gebleken, dat die vrijheid een grote plaats inneemt.
- Vrijheid kan ik mij voorstellen, gesymboliseerd door dansende mensen, maar niet door marcherende kolonnen. Vrijheid kan ik mij voorstellen als een spontaan feest, maar niet als een demonstratie met leuzen. Vrijheid kan ik mij voorstellen als een beleven en niet als een formaliteit. Het is dáárom, dat ik in het begin bitter ben geweest. En nu dat ik, wat men thans vrijheid noemt, heb getracht te omschrijven, als wat 't is: een, zij het goed gevoerde, keten der slavernij, waarmee niet alleen de arbeiders, maar op enkele na, gehele volkeren steeds meer worden geknecht.

Weest U blij, dat U in Nederland woont. Hier in Nederland is het zo erg niet. Toch steekt ook hier dit kwaad de kop op. ik Heb er een bewijs voor gegeven. Het is nog niet zo erg als in Rusland, waar je het enig zalignakend boeckje van de partij moet hebben om zeker te zijn, dat je goed werk krijgt. Het is niet zo erg als in de Verenigde Staten, waar je een verklaring moet hebben, dat je nog nooit met iemand gesproken hebt, die misschien vroeger kommunist geweest is, omdat je anders uit elke verantwoording dragende positie wordt getrappt.

x Een boetje scherp gezegd en overdreven.

- Inderdaad, het is niet overdreven, maar wel scherp gezegd.

x Ik zeg, dat het wel overdreven is.

- Ik laat U Uw mening.

x Ik laat U Uw mening.

- Dank U. Mijne vrienden, dit laatste kommentaar dwingt mij om iets verder te gaan. Wij zien meer en meer, dat achter de schijnbare welvaart, achter de schijnbare vrijheid en de schijnbare mogelijkheden, steeds meer intriges schuil gaan.

Nu wil ik niet al te veel zeggen: wat zoudt U er van zeggen, als een bekend filmregisseur plotseling wordt uitgesloten van alle bezigheden, omdat blijkt, dat hij - zij het bijna 20 jaar geleden - een paar partijen heeft bezocht, waarop het merendeel der aanwezigen kommunisten waren?

Dit is gebeurd. Wat zoudt U zeggen van een bekend spreker, die veel radiotijd heeft, die door zijn concurrenten aangebracht - wel te verstaan, die er heel wat detectivekosten aan gewaagd hebben - , voor een kommissie van Anti-American Activities wordt gebracht en die - ofschoon vrijgesproken - nergens meer aan het woord komt?

Wij kunnen verder gaan en heel veel van die gevallen noemen. Om wat anders te noemen: wat zoudt U zeggen van een kunstenares, erkend als een der grootste zangeressen ter wereld, die in de concertzaal wordt bejubeld, maar wie men de toegang weigert tot een hotel, omdat zij per ongeluk de verkeerde ouders heeft gehad?

Wat zoudt U zeggen van een wereld als dit? Een wereld van vrijheid? Is het geen farce?

Het is niet, dat ik hiermee de Verenigde Staten van Amerika van hun verdiensten wil ontdoen. Het is een volk met vele goede mogelijkheden, maar die mogelijkheden worden op het ogenblik misbruikt. Wat dat betreft: men is daár zo versuft, isolationistisch vaak gestemd, vooral in het midden van het land, in slaap gewiegd voor de werkelijkheid in de wereld, dat men niet beseft, waar het om gaat.

De vrijheidshonger onder de kommunisten, zelfs van Rusland, is vaak groter dan die bij de doorsnee Amerikaan, ofschoon het woord "vrijheid" misschien in een andere zin en veel meer in Amerika wordt gebruikt.

Het gaat hier niet alleen om die twee grote machten. Het gaat hier over alle landen. Wat moeten wij ervan zeggen, wanneer een wijnbouwer, omdat hij geen subsidie genoeg krijgt in Frankrijk, wegen gaat barrikaderen, zo eenvoudig het hele samenlevingsstelsel afperst? "Je geeft mij, wat ik niet verdien en wat mij toekomt, of anders.....?" Wat moet je zeggen van zo'n mentaliteit?

Wat moeten wij zeggen van de duitse mentaliteit? De duitse mentaliteit, die misschien - dat geef ik graag toe - wat arbeid en arbeidzaamheid betreft, een voorbeeld is voor menig land, maar die anderzijds op het ogenblik alweer vatbaar is voor "Judenhetze".

Of moet ik spreken over Oost-Duitsland? Oost-Duitsland, waar het gevaarlijk is te spreken, dat het in West-Duitsland eigenlijk beter is dan in Oost-Duitsland?

Waar moet ik U over spreken? Over welk land? Noemt U er naar één en ik zal U bewijzen, dat er slavernij is. Wat moeten wij zeggen van de terreur in Noord-Afrika? Wat moeten wij zeggen van de achtervolging van minderheden in Pakistan? Wat moeten wij zeggen over al die dwaasheden, die de hele wereld uithaalt?

Zeker, er zijn een paar gebieden, waar misschien de mensen, die aan de leiding staan, een begrip hebben voor werkelijke vrijheid en voor werkelijke verantwoording en verantwoordelijkheid.

Ik heb scherp geformuleerd. Dat moet ik doen. Anders denkt U, dat het ook maar een doekje voor het bloeien is, zoals je dat zo vaak krijgt. Ik zeg opzettelijk "bloeien", want het is 1 mei.

Vrienden, deze dingen weet U allemaal, maar hoe vaak denkt U er over na? Hoe vaak realiseert U zich, waar Uw wereld naar toe, wanneer U zo doorgaat en U maar heel geduldig alles draagt, zolang het in Uw eigen kringetje en omgeving goed gaat?

Hoe lang, denkt U, kan deze wereld nog een wereld blijven, waarin je blij kunt zijn te leven; een wereld, waarin je geestelijk vooruit kunt komen, waarin je stoffelijk wat bereiken kunt, waarin je uiteindelijk een stap verder kunt doen naar het grote einddoel?

Wanneer iedereen zegt, dat wij toch zo goed zijn, dat wij het zo goed hebben en verder geen steek om geen jota doet, hoe denkt U, dat deze wereld zal worden, wanneer iedereen voor alles maar vraagt om steun, om hulp, om ingrijpen van hogerhand?

Het is misschien ook weer een typisch symbool, dat wij danken aan Amerika. Men noemt het wel eens de do-it-yourself-craze. In te gekomen, omdat het te duur is het door een ander te laten doen. Een poging om je weer onafhankelijker te maken van de omgeving. Heel veel mensen doen de dingen niet zelf, omdat zij het noodzakelijk vinden, zij werken heel vaak zelf, omdat zij daardoor het gevoel hebben zelf iets te presteren; omdat zij het gevoel hebben wat minder afhankelijk te zijn.

Het eigenaardige is, dat op menig terrein, dit doorslaat. Wij zien het overal. Wij zien het plotseling in kleine politieke splinterpartijtjes, die opduiken. Ook een soort do-it-yourself. "Wij zijn niet tevreden nu kan het ons niet schelen, of wij een zetel krijgen of niet, maar wij zullen in ieder geval zorgen, dat wij gehoord worden".

Wij zien dat in de pogingen van sommigen onzer, hun eigen idee van zaken doen door te voeren, niet alleen datgene, wat toevallig door de wet wordt toegestaan.

U weet wel: kruidenierspockets en zo.

Het vreemde voor mij is nog steeds, - daar blijf ik bij - dat een mannetje, dat twee zaken tegelijk voert en niet in staat is in beiden gediplomeerd boekhouder en een middenstander-diploma-hebbende persoon te plaatsen, wordt gedwongen er één van te verkopen. Hij doet niemand kwaad, alleen wat goed.

Krupp b.v. krijgt de opdracht om zijn concerns te ontbinden. Maar hij koopt er rustig weer wat bij. Dat vindt iedereen gewoon.

x Ik heb mij wel degelijk afgevraagd, waar dat naar toe moet?

- Wat heeft U gedaan?

x Dat wilde ik U vragen. Moeten wij, vrouwen, op de markt gaan staan op een kistje? Is dat zo'n gok idee?

- Ik vind het onder de omstandigheden niet zo erg praktisch. Maar als iedereen, die zich over zo iets ergert aan een kamerlid van de partij, waarop hij gestemd heeft, een nijldige brief erover zou schrijven, of zo'n kamerlid ontvangt nu zo'n 3 à 4.000 brieven over hetzelfde onderwerp, denkt U dan niet, dat er in de Kamer over gesproken zou worden?

Denkt U dan niet, dat er een politieke verklaring zou worden afgedwongen?

x Het kamerlid zelf heeft niets te zeggen. Het is toch de partij, waar van men deel uitmaakt, die iets te zeggen heeft. Die brieven-schrijverij heeft.....

- .....heeft in zoverre zin, dat die partijen, die zich een oppositie kunnen veroorloven, zeker niet zullen nalaten om een dergelijk project te sprake te brengen. Ik wil hier herinneren aan enkele discussies, die, tegen de wil van de partij, óók gevoerd zijn. B.v. Mej. Klompé, die b.v. over de radioactiviteit een onderzoek heeft ingeloid, tegen de wil van de partij, omdat er zoveel belangstelling voor was.

Zolang als U zich wendt tot de partij, dan blijft elk kamerlid natuurlijk een slaaf van de partij. Maar

Elk geval? Was niet een zekere Mr. Karel Rijckevorsel in de K.V.P? Hier is gebleken, dat het volk geen genoeg neemt met deze slavernij. Geef de kamerleden het vertrouwen, als zij eerlijk zijn en werken, dat U achter ze staat, dan zullen zij heus proberen Uw gunst te verwerven, door te spreken voor U. En daarvoor heeft U ze eigenlijk gekozen.

Schrijft U maar ingezonden stukken naar de kranten. Niet naar één, maar naar twintig.

x Dat heb ik gedaan, maar het werd met één zinnetje afgedaan:

-- Ja, natuurlijk, maar als er duizend ingezonden stukken erover komen, weet U, wat de redakteur dan zegt? "Gezien het feit, dat onze lezers zoveel belangstelling hebben, zullen wij daar meer tijd aan moeten besteden en meer ruimte, want anders zeggen onze adverteerders, dat wij onze lezers afstoten".

x Zij kunnen toch niet advertenties weigeren op eigen kosten?

- Dat lijkt mij erg onpraktisch. Het kan n.l. wel geweigerd worden om reden van openbare orde en vrede, of in strijd zijnde met de tactiek, of politiek gevoerd door het blad. Erg moeilijk. Als U het zo doen wilt, gaat U dan naar de "Telegraaf".....Is toch goed, hè?

Wij moeten er iets aan doen. Er is er hier niet één onder U, die meneer Krupp van zijn concerns af kan helpen. Er is ook geen mens bij, die een kamerlid de moed kan geven in te gaan tegen de voorschriften van zijn fractieleider.

Maar wat U wel heeft, is de mogelijkheid om in Uw eigen omgeving de gedachten van werkelijke vrijheid naar voren te brengen, daarbij niet blind zijnde voor de fouten van Amerika, of Rusland, of Duitsland, of Frankrijk, maar eerlijk en onpartijdig, waar U onrecht erkent, dit uitende, zelfs trachtende elk onrecht, wat U in Uw eigen omgeving ziet, goed te maken.

Adverteerders is vaak zo moeilijk. Maar beloven, wat je denkt, is makkelijker. Wanneer op een gegeven ogenblik een staking wordt gecommandeerd om politieke redenen, waar U het niet mee eens bent, dan moet U de moed hebben om stakingsbreker te zijn.

Wanneer op een gegeven ogenblik iedereen kunst mooi vindt en U vindt ze niet mooi, dan moet U de moed hebben dat te zeggen en de zaai uit te gaan.

Wanneer U op straat ziet, dat iemand een hond, of een kat, of een mens, onverschillig wat, een paard, onjuist behandelt, moet U de moed hebben erop af te gaan, ook al denkt U, dat die ander U op Uw gezicht slaat.

Er zijn zoveel dingen, waar U aan voorbij loopt, omdat het zo lastig is. Die grote jongen, die dat kleine jongetje daar aftuigt :

"Zog, kun je dat niet een beetje anders doen?", waarop broer een eindje verder loopt, zijn tong uitsteekt, U achterna jouwt; dan loopt U een stapje harder om weg te komen, dan gaat hij rustig verder met dat, waar hij mee bezig was.

Als iedereen in zou grijpen op elk ogenblik, dat er iets onjuist en onrechtvaardigs wordt gedaan, op het ogenblik, dat de vrijheid van iemand, of iets, in het geding komt, ongeacht, wat het gemakkelijkst is, dan zult U ontdekken, dat U met die vrijheid heel veel kunt doen.

De grootste vrijheid, die een mens bezit - dat beseffen er maar weinigen - is te geloven aan zijn God, zoals hij kan; te werken voor de wereld en zich zelf, zoals hij wil en dat te bereiken, waarnaar hij streeft, wanneer hij de capaciteiten heeft, zijn de grootste dingen, die er bestaan. Ik meen, dat die langzaam naar zeker de mensen mogelijk wordt gemaakt.

Dit moet tot een revolutie leiden. Het kan niet anders. Laat die revolutie een vreedzame zijn, die in het individu gebeurt, i.p.v. een krachtmeting, waarbij chaos en anarchisme de wereld kan overspoelen.

Die kans is niet uitgesloten. Ik kan U verwijzen, naar wat wij ervan hebben gezegd in de jaren 1952, 1954, 1957 en ook in dit laatste seizoen.

De kans is niet uitgesloten, dat de wereld ondersteboven gaat, alleen door dit gebrek aan respect voor anderen.

Wanneer U vraagt, wat wij kunnen doen?, dan antwoord ik: Begint U met respect te hebben voor anderen en probeert U overal, ongeacht de moeite, die het U kost, de vrijheid van de kleineren en machtelozen te handhaven t.o. de groten. Geef kennis van Uw sympathie aan een ieder, die vecht voor zijn vrijheid. Elke keer, wanneer er iets is, waar U niets aan kunt doen, b.v. het geval Krupp, schrijft U brieven, ingezonden stukken e.d.; al nemen ze het niet op, al luisteren zij er niet naar: ga er mee door. Er komt een ogenblik, dat er genoeg zijn, die protesteren. Dan zult U wat bereiken.

x Roddel niet over een ander, die er niet bij is.....

- Roddelen over een ander, dat is wel heel erg moeilijk om dat uit te roeien. Weet U waarom? De meeste mensen praten over een ander, wanneer zij zich willen verontschuldigen. Dat is de reden, dat er zo veel geroddeld wordt.

Kwaad spreken over een persoon is niet het vaststellen van de waarheid over een persoon. Kwaadspreken is het interpreteren van de handelingen, gedachten, daden en toestanden van een bepaalde persoon, zonder dat er daarvoor ook maar enigerlei reden of zekerheid bestaat.

Dan kunnen wij rustig zeggen, dat Krupp vanuit zich gelijk heeft, wanneer hij probeert een handels- en fabrieksimperium, wat opgebouwd is door zijn voorvaderen, in stand te houden. Dat is zijn goede recht, Maar het feit, dat hij dat kan, omdat hij Krupp is en een ander niet, is onrecht. Zó moeten wij de zaak zien.

x Iedereen voelt zich ellendig over het geval Tibet en ook Hongarije, omdat zij in de steek gelaten zijn. Is het dan niet een daad van agressie t.o. Rusland, als wij zouden willen helpen, maar dat een daad van de mens ervan weerhoudt iets te doen, omdat daaruit oorlog voort zou kunnen komen?

- Ik herinner mij, dat een tijdje geleden een bepaald volk plotseling Dantsig wilde hebben, en het Rijnland binnen moest trekken en Oostenrijk binnen moest trekken.

- Daar is toch een oorlog uit voortgekomen?

x Ja, toen het onrecht te vaak achter elkaar met korte tussenpozen werd herhaald. Het werd n.l. pas werkelijk herrie, toen Polen aan de beurt kwam; niet om het onrecht aan Polen, maar om het feit, dat Rusland en Duitsland het eens hier schenen te zijn. Dat was een te grote macht; daar kon men niet zo makkelijk tegen op, zonder oorlog.

- Was dat het gevolg niet de zwakte van Frankrijk in die dagen? Er bestond toch garantie?

x Maar wist U, dat er ook garantie bestond voor Oostenrijk? Weet U, dat er bepaalde verdragsclausules bestonden omtrent het Rijnland en omtrent de Corridor?

Wanneer het gaat om recht, zelfs wanneer men alleen maar de wapens gebruikt, die niet op geweld berusten, is men in staat om elke agressor in de knie te dwingen.

In het geval Hongarije was weinig te doen. Men kon niet ingrijpen, tenzij men onmiddellijk, op verzoek van het dan meteen erkende goevernement van de opstandelingen, troepen stuurde. Dat was dan meteen oorlog geworden met Rusland.

Stelt U zich nu eens voor, dat alle landen ter wereld weigeren, omdat zoiets gebeurt, russische produkten af te nemen, grondstoffen naar Rusland toe te zenden, Russen - ook diplomaten - toe te laten.

x Maar de Volkenbond heeft gefaald door de onbetrouwbaarheid van de verbonden landen.

- Juist. Omdat men zijn eigen voordeel hoger schat dan het recht. De methode bestaat.

Op het ogenblik, dat iemand onrecht doet en je erkent hem niet meer, dan doe je het ergste, wat je hem aan kunt doen, dan zal hij alles doen, om erkend te worden. Ik geloof niet, dat Rusland klaar is om die erkenning met de wapens af te dwingen.

x Steeds konferenties. Heeft niemand eraan gedacht?

- Ik kan alleen maar opmerken, dat dergelijke krachtproeven over het algemeen bestaan uit hetzelfde, wat veehandelaren doen handje-klap-spele, totdat er een bod valt, waar je het over eens kunt worden. Als er geen bod kan worden gedaan, waar je het over eens wordt, dan geef je een gezamenlijk communiqué, dat je in alle welstand gezamenlijk alles besproken hebt en nog niet tot een definitieve overeenkomst kon komen.

x Dat is toch terug te brengen tot materialisme?

- Neen, dat is niet terug te brengen tot materialisme, naar de angst van de hooggeplaatsten toe te geven, dat zij falen. Dat is toe te schrijven aan de angst, die de mensen hebben om eerlijk en oprecht te zijn. Angst om er voor uit te komen, wat zij doen. Nederland is een van de vrijere landen, ook al denkt U misschien wel eens anders. Maar zelfs in Nederland zijn zij bang om precies te vertellen, wat zij afspreken, wanneer zij een kabinet vormen.

x Belangen.

- Zolang belangen gaan boven recht, boven vrijheid, boven de waardigheid en de verplichting van de mens tot menselijkheid, kan een wereld niet goed en gezond zijn.

Het is juist daaron, dat ik toch hoop zie in deze tijd, dat ik deze 1 mei niet alleen maar zie als een begrafeniskoets, waarin alle vroegere idealen begraven worden.

Ik heb meer vertrouwen in de nozems van deze tijd vaak, dan in degenen, die op het ogenblik zo fatsoenlijk en wijsgerig zijn. Want zij zijn in ieder geval revolutionairen. Zij erkennen, dat de zaak niet goed is. In het begin is er wel eens een beetje te erg gehandeld tegen de maatschappij. Maar dezelfde existentialisten, die alle burgerfat -

soen en moraal aan de laars hebben gelapt, beginnen vandaag ook als advokaat, als dokter, als kunstschilder, als schrijver. Zij bren en iets mee van hun gevoel van waardigheid, van menselijkheid. Het is niet meer in feite een existentialisme. Langzaam maar zeker is, wat men existentialisme noent, overgegaan naar een humanisme.

Als U de jeugd van vandaag beziet, de jeugd, waar U om lacht, omdat zij van die plukbaardjes hebben en van die smalle broekspijpjes, dan zult U, wanneer U die jongelui nader beschouwt, tot de konklusie moeten komen, dat zij heel veel hebben, waar je eigenlijk je pet voor af moet nemen. Want zij durven nog te dromen van vrijheid en idealen, en zij durven het nog te zeggen, wanneer zij het ergens niet mee eens zijn.

Juist omdat die jeugd bestaat, juist omdat de jeugd soms ouderen wakker roept voor een werkelijke taak en verplichting, juist omdat door deze jeugd en haar problemen, ook de oudere mens weer eens denkt aan het menszijn zelf, meen ik, dat deze eerste mei 1959 een afscheid en een begin is. Een afscheid van de arbeidersbeweging, het socialisme van het verleden. Maar het begin van een nieuwe aera, die ongetwijfeld op 1 mei 1960 zich reeds duidelijk zal hebben aangediend. Dus afstappen van de diktoriaal geleide ekonomie?

x

-

x

-

x

-

Mijn waarde vriend: geleide ekonomie is geen ekonomie.

Het wordt toch overal met gouden letters gepredikt.

Op het ogenblik, dat je meent, dat een grafiek belangrijker is dan een mens, dat een formule belangrijker is dan een experiment, dan ben je geen wetenschapsmens meer en misschien zelfs geen mens meer. Alleen een automaat.

Vraag en aanbod behoren de vrije markt. Wanneer dit door kosmisch ingrijpen duidelijk wordt, sterft de geleide ekonomie.

Dat is natuurlijk een feit; daarbij moeten wij niet vergeten, dat de geleide ekonomie uit de geaardheid van haar z.g. leiding in feite een misleidende ekonomie is en dus een vals beeld ontrent de werkelijke toestand doet ontstaan.

De geleide ekonomie kan n.l. een ogenblikkelijk crisisverschijnsel doen verdwijnen, maar zij doet het slechts ten koste van een voortdurende waardevermindering van het geld, een voortdurende zwaardere belasting van het produktieapparaat en daardoor een feitelijke naasting van alle bezittingen, die echter, onder staatsbehoer gekomen, niet zo rendabel zullen zijn, als wanneer zij afzonderlijk en dus in het gunstige deel van gauzsche kromme operend, een ekonomische eenheid vormen.

Men vergeet n.l. dit, dat, wanneer een bedrijf te groot wordt, het bedrijf nooit meer rendabel kan zijn. Wanneer een staat langzaam maar zeker een bedrijf wordt, dat werk geeft aan een heel volk, dan heeft het een zodanige omvang, dat het praktisch onmogelijk is op enige wijze rendabel te zijn.

Maar is het niet meer rendabel en moet men dan toch een levensstandaard handhaven, dan kan dit alleen door ontwaarding van vaste bezittingen, spaargelden o.d. gebeuren. Dit is ekonomie en ligt op een heel ander terrein.

De vrijhandelaar zou de mens uitbuiten, wanneer hij de kans kreeg. Maar als de staat nu i.p.v. zelf bedrijven te stichten alleen dáár zou concurreren, waar misbruik wordt gemaakt, al is het alleen maar door vrije invoer van buiten onmiddellijk toe te staan op het ogenblik, dat misbruik van marktverhoudingen wordt gemaakt, dan denk ik, dat de zaak heel wat gunstiger zou staan.

Wanneer U daar belangstelling voor heeft, kunnen wij ook nog wel eens een avond spreken over een evt. Verenigd Europa. En wat dat

in feite zou betekenen.

x U heeft de verschillende landen achter het ijzeren gordijn genoemd. U sprak over slavernij. Deze strijd, die deze mensen voeren, opgezwiept door hun leiders, daar kunnen wij deze mensen niet voor aansprakelijk stellen. Het zijn hun leiders en niet het volk, waar wij geen haat tegen hebben. Dat weten die mensen toch niet?

- Dat is de moeilijkheid. De grote fout van het westen is, dat het meent de woorden te begrijpen, die het oosten spreekt, niet begripen, dat een woord als vrijheid een heel andere inhoud en betekenis krijgt in de mond van een Rus, of van een Amerikaan. Niet begripend, dat er een verschil bestaat in duiding van democratie, maar ook recht van arbeid, ook arbeidsplicht.

Menige verklaring omtrent de welvaart, die men uitgeeft in een der westerse landen, is voor de Rus, gewend te interpreteren naar de daar geldende maatstaven, een verklaring omtrent de ellende van de arbeiders in die gebieden, dan hoeft er niets aan veranderd te worden. Laat men eerst eens proberen die taal te spreken en te begrijpen. Maar dat doet men niet. Laat men - wat dat betreft - niet de Rus als zodanig aansprakelijk stellen, of de Chinees.

Ik wil ook deze staatschefs niet aansprakelijk stellen. Ook zij worden gedreven door krachten, waarvan zij geen volledig besef hebben.

Isolatie, zoals ik voorstelde, betekent, dat deze leiders moeten vallen, of grotere vrijheid aan het volk toestaan.

Stelt U zich niet voor, dat je ooit het communisme de wereld uitkrijgt. Die mogelijkheid is er vroeger geweest, maar die is in 1927 volkomen teloor gegaan.

Begrijp wel, dat communisme en wat op het ogenblik vaak daarvoor doorgaat, twee geheel verschillende dingen zijn. Wanneer wij dus spreken over het oosters blok, dan spreken wij niet over de idealistische kommunisten.

x Neen, die zitten in Siberië.

- Waarschijnlijk iets anders, dan U het bedoelt, maar inderdaad is het wel waar. De idealistische groep kommunisten hebben daar vrijwillig - is ook wel eens onder dwang gebeurd - een aantal steden gebouwd, waarvan er verschillenden groter zijn dan den Haag en sommigen een grotere machinale capaciteit hebben, dan U in heel Amsterdam en Rotterdam samen vindt. Dat zijn die vrijwilligers, die idealisten, die alles achter laten, om iets te doen voor het volk en voor hun land. Dezen mag je zeker respecteren. Maar dat betekent nog niet, dat degenen, die beginnen aan zo'n vrijwillig projekt, gedwongen zijn hun leven lang eraan voort te gaan. Dat is helaas wel vaak het geval. Daardoor sterven er niet zoveel idealisten in Siberië als idealen.

x Wat zegt U van het overnemen der tabaksmarkt door de Duitsers? Vrijhandel naar recht?

- Ik vind het een volkomen logische ontwikkeling. Het is n.l. zo, dat, wanneer je iemand vrij laat, maar je doet het met zoveel tegenzin, dat het eigenlijk tot een voortdurende strijd komt, zo is het altijd geweest, dan moet je helemaal niet gek vinden, dat je vroegere relatie, die nu in feite volledig vrij t.o. je is komen te staan, zegt: Maar met die lui wil ik geen zaken doen, of zij moeten eerst eens reëel t.o. mij zijn.....

x Ik noem nu maar eens een tabaksonderneming.

- Ik geloof niet, dat er een tabaksonderneming in Indië bestaat, die niet door de regering wordt geregeerd. Het is hier het indonesisch goevernement, dat pressie tracht uit te oefenen op nederlands goever, nemont. Wanneer U nu zegt, dat dit een economische chantage, akkoord,

daar hebben wij al meer van gezien. Wanneer U zegt, dat dit een verkrachting is van elke vrijheidsbegrip, ja, dat ben ik ook nog met U eens, omdat n.l. geen eerlijke en vrije kans wordt gelaten aan de Nederlanders, maar ook aan de Indonesiërs niet.

Vergeet niet, dat het volk in Indonesië ook aardig onder de knoot begint te raken zo hier en daar.

x De werkeloosheid in Indonesië neemt schrikbarend toe.

- Dat is toch het logische resultaat?

Overal zijn mensen , die aan de vrijheid tekort komen. Je hebt in Nederland de Dienstuitvoering Werken. Duw. Dat werd ook wel eens een soort slavenhouderij genoemd. Ik geloof, dat dat niet helemaal juist was, omdat n.l. een ieder het recht had te zeggen: "Ik zal zien, dat ik er voor mezelf kom. Houden jullie je steun maar", of te gaan werken. Daarom vind ik dit rechtvaardig. Dit is m.i. geen afpersen, omdat een andere mogelijkheid bestond.

Op grond van het feit, dat andere mogelijkheden bestaan, acht ik de handeling van Duitsland niet lakenswaardig, wanneer hij de tabaksmarkt naar zich toe trekt; Nederland heeft daar geen monopolie op, noch die van de indonesische regering op zichzelf, wanneer hij politieke pressie uitoefent op deze wijze.

Onrechtvaardig was de onteigening van de tabaksondernemingen en alles, wat daaruit voortvloeide.

Zolang als een mens niet gelukkig kan zijn in zijn werk, vindt hij weinig eluk. Zolang als een mens de arbeid niet kan zien als de uitdrukking van iets, wat in hem leeft, zal hij nooit wat goeds kunnen scheppen.

Geef de mensheid een beter inzicht in haar eigen leven en bestaan. Leer haar meer te denken, niet alleen aan eigen vermaak en genoegen, maar aan eigen situatie en eigen toestand. Zij zal ongetwijfeld haar werk aanpassen aan haar erkenningen en zo zal de arbeid langzaam maar zeker hervormd worden tot zij is niet de vloek, die men ervan wil maken, wanneer men zegt: "In het zweet Uws aanschijns zult gij Uw brood verdienen en baren zult gij in weën", maar eerder als:

De handen bidden, terwijl zij werken. De kracht der sterken wordt tot een erkenning van de grootheid van de Schepper. Een werkelijk vreugdevol werken is een gebed en een geestelijk bewustzijn, dat arbeidsvreugde creëert, zonder zelfbegoocheling, eerlijk en zonder banden, dat is de redding m.i. van een mensheid, die op het ogenblik beneden dicht soms langs de rand van een afgrond gaat.

Ik heb aan het begin van de avond, dat dit een proef is. Wanneer U meent, dat deze proef niet geslaagd is, dan kunt U een stukje papier nemen en er alleen maar "nnon" opzetten. Dat deponert U dan op een van de bestuurstafeltjes.

Als U het "ja" vindt, kunt U dat ook wel te kennen geven.

x Zijn er zoveel arbeiders, die zo weinig arbeidsvreugde hebben.

- Er zijn veel arbeiders met weinig arbeidsvreugde.

Wij stellen ons voor de avonden op deze basis te organiseren. Ik kan mij voorstellen, dat er mensen zijn, die dat niet prettig vinden. Daarom wordt ook na de pauze tijd behouden voor esoterie. Indien U onderwerpe heeft, die U de moeite waard acht, ligt het in de bedoeling, dat U die in kunt leveren en er zal op elke avond een onderwerp eruit getrokken worden, of het kan een week van tevoren bekend worden gemaakt.

Op zo'n manier kunnen wij elkaars denkwijze leren kennen. Wij komen tot een veel scherpere formulering voor ons zelf overbepaalde toestanden en problemen, waar wij eigenlijk persoonlijk nog niet over hebben gedacht.

Goeden avond.

Goeden avond, vrienden,

Nu gaan wij denken aan de wat meer geestelijke zaken. Die zijn voor ons toch werkelijk ook belangrijk.

HEBBEN WIJ EEN TAAK OP AARDE, OF IN DE SFEREN?
=====

Het is moeilijk om daar een antwoord op te vinden. Wij denken vaak, dat wij een taak hebben. Als je dat gaat ontleden, blijkt, dat die taak, die wij zo moedig op ons nemen, vaak ten koste van vele offers volbrengen, toch voor een groot gedeelte uit onszelf voortkomt. Wij stellen onszelf een taak. Het is lang niet zeker, of deze taak ons door een Schepper wordt opgelegd.

Dat brengt met zich mee, dat je op een gegeven ogenblik voor jezelf moet beslissen: Is dit nu werkelijk noodzakelijk, is het nu werkelijk voor mij zo, dat ik dit doen moet, of is er een andere taak, een andere weg misschien?

Wij lijden onder dit zoeken van een taak - ik wil het toch zien als een soort ziekteverschijnsel - ongetwijfeld evenzeer als U. Ook wij zoeken een taak.

Aan het feit, dat ik hier ben vloeit voort uit mijn denken, waardoor ik dit zie als een soort plicht, die op mij rust. Wanneer ik echter zeg, dat God mij die plicht oplegt, dan probeer ik om aan de Schepper de verantwoording voor mijn daden en handelingen bij de volbrenging van die taak af te wentelen.

Dat is natuurlijk niet redelijk.

Wat kan mijn taak dan in feite zijn? Ik geloof, dat mijn enige taak is, mijzelf te zijn. Zo goed als ik kan, zo juist als ik kan, zo eerlijk als ik kan.

God heeft mij niet geschapen als een werknar, maar als een deel van Zijn Schepping. Hij heeft mij niet als zending in de wereld geworpen, maar Hij heeft mij een ontwikkelingsweg getoond, langs welke ik vele fasen heb afgelegd, voordat ik hier kwam. Zo gaat het U precies hetzelfde.

Ik zou dus willen beginnen met te stellen, dat de ware esoterikus, ook de eerlijke mystikus, niet zal beginnen met te stellen dat God een taak geeft, maar dat men zal zeggen: Uit mijn wezen, zoals ik mij thans daarvan bewust ben, vloeit mijn gedachte ontrent een taak voort.

Nu heb ik dat wel mooi gezegd, maar de vragen blijven natuurlijk rijzen.

Wanneer ik nu weet, wat ik ben, zal ik dan nog een taak hebben? Mijn antwoord is uit de aard der zaak een hypotese. Ik kan maar ten dele, maar lang niet volledig bewijzen. Toch neem ik, dat zij redelijk is, althans voor mij.

Wanneer ik mijzelf ben, dus volmaakt beantwoordend in mijn eigen bewustzijn aan datgene, wat God mij in Zijn Schepping als plaats heeft toegekend, bestaat er voor mij geen taak; te zijn, met een bewustzijn van mijn Schepper en mijn eigen werkelijkheid, is in feite het enige, wat ik in kosmische zin als taak zou kunnen beschouwen.

Hoe ken ik mijzelf? Een vraag, waarop ontzettend veel antwoorden op mogelijk zijn, die allen ten dele onjuist zijn. Toch hebben wij een bepaald aantal vaste waarderings, die ons het mogelijk maken ons eigen wezen toch beter te begrijpen.

Wanneer je een mens bent, dan weet je, dat dit menszijn bepaalde beperkingen met zich mee brengt.

U zult niet als een hond kunnen ruiken, waar de sporen van een kennel liggen. U zult ook niet in staat zijn als een giraffe op groot afstand gevaar te zien. U heeft als mens Uw eigen kwaliteiten en eigenschappen. Ook geestelijk heeft U die.

Het is U onmogelijk bepaalde dingen goed te heten; zelfs wanneer U ze doet, weet U, dat zij niet goed zijn. Er zijn dus klaarlijk beperkingen verbonden aan het menszijn. Niet alleen op lichamenlijk, maar ook op ethisch en moreel gebied.

Erken deze beperkingen en je weet ongeveer, wat je nu bent. Dat is al een hele hoop.

Natuurlijk is dit niet een volledige zelfkennis. Het lijkt mij onmogelijk om deze als mens en als geest in één enkel leven te bereiken.

Misschien vergis ik mij. Misschien is dit voor mij een poging te rechtvaardigen, dat ik nog niet verder ben. Dat is niet erg. Toch meen ik wel, dat dit juist is gesteld.

Dan volgt hieruit, dat het niet alleen voor mij noodzakelijk is mijzelf éénmaal te leren kennen, maar in elke sfeer, in elke wereld, in elke verandering van omstandigheden, moet ik mij steeds weer realiseren, wat ben ik nu en hoe ben ik nu?

Wanneer wij dat zo heerlijk formuleren, dat is zo makkelijk gezegd en zo moeilijk gedaan, dan gaan wij onwillekeurig ook denken over de esoterie, de kennis van ons innerlijk.

Dan hoor je vaak spreken - ook door ons - over God, Die in je woont. Maar waar is die God? Is er iemand, die het zeggen kan? Ik niet. Ik kan het geloven. Ik kan mij erop baseren bij mijn leven en werken, maar ervaren doe ik het zo uitermate zelden, omdat het zo nu en dan meer lijkt, dat ik contact heb met een God, die buiten mij woont, dan dat ik leef met God in mij.

Mijn konklusie is, dat wij niet in de eerste plaats moeten beginnen nu maar onmiddellijk met die God te werken. Die God is er, dat geloven wij en accepteren wij. Maar dan ook basta.

Ons daarop baseren bij onze handelingen en daden, is onzin. Wij kennen die God niet, wij kennen niet eens onszelf. Wij moeten steeds uitgaan van datgene, wat wij op dit ogenblik zijn, zoals wij op dit ogenblik denken.

Eerst op die manier kunnen wij de zelfkennis bereiken en het inzicht, dat ons misschien na heel veel vormen van bestaan, misschien na een lang bestaan in sferen, of op aarde, eens duidelijk zal maken, wat die God in ons is. Dan pas zullen wij daarmee kunnen werken.

Aan de andere kant staat weer de mens en ook de geest, die niet in staat zichzelf volledig in te zetten, onverschillig waarvoor, omdat hij aan zichzelf niet gelooft.

Een ieder, die aan esoterie doet, moet zelfvertrouwen hebben. Niet, omdat wij onfeilbaar zijn, maar omdat alles ons mogelijk is, tenzij wij bewezen hebben niet éénmaal, maar bij herhaling, dat het absoluut onmogelijk is.

Indien wij ons laten leiden door wat wij kennen als wet en als mogelijkheid in onszelf, dan zullen wij, mits her redelijk denken hier geen grenzen trekt, vaak zeer grote en wonderlijke dingen tot stand kunnen brengen.

Bij elke daad, die uit geheel ons wezen voortkomt, en niet alleen maar uit ons concept van wat in onze wereld mogelijk is, zullen wij een zuiverder inzicht verwerven omtrent ons Ik, ons ego en dus ook omtrent ons bestaan.

Op het gevaar af, dat U mij vervelend gaat vinden, wilde ik nog een vraag stellen:

Heeft het zin om te geloven? Heeft het zin om te streven naar innerlijke volmaaktheid?

Ik meen, dat niemand leven kan, zonder een geloof. Met dat geloof bedoel ik geen religie, of godsdienst, maar een vertrouwen in iets, al is het maar in de wereld, waarin je leeft.

Wanneer wij geen geloof hebben, heeft ons bestaan geen zin. Wij moeten, of wij willen of niet, on als mens in de wereld, in de stof, en als mens in de geest, werken met dit geloof, dat ons aanvoelen is van de oneindigheid, die rond ons bestaat.

Het streven naar een innerlijke waarheid zal nisschien voor de wereld buiten ons weinig zin hebben. Het gaat dan ook niet om wat buiten ons bestaat, die wereld, die wij willen veranderen, dat kunnen wij ook zonder dat wel proberen.

Het gaat om onszelf. Want eerst wanneer je de innerlijke waarheid hebt gevonden, wanneer je je eigenwezen hebt leren kennen, zul je steeds zó handelen, dat er geen berouw meer mogelijk is. Dan zul je weten op het ogenblik van de handeling, of deze bij je past, of niet.

Nu beoordeelt U alles alleen aan de gevolgen. Wanneer U zich bewust van Uzelf bent, dan zult U alleen beoordelen aan de hand van de harmonie, die tussen de daad, handeling en Uw wezen bestaat.

Wij kunnen nooit zeker weten, wat het werkelijke resultaat van onze daden is. Schijnbaar onbelangrijke handelingen, het wegblazen van een pluisje, kan misschien een reeks van ontwikkelingen betekenen, waardoor dadelijk 20 of 30 mensen sterven. Toch denken wij daar nooit over na. Het interesseert ons weinig.

Wanneer wij iets doen, wat tegen ons eigen wezen ingaat en er komt kwaad uit voort, dan gaan wij gebukt onder een voortdurend zelfverwijt. Een berouw, dat een verder handelen haast onmogelijk maakt.

Wij dienen onze handelingen zó te stellen, dat zij net ons in harmonie zijn. De gevolgen hiervan kunnen wij slechts ten dele beheersen.

Misschien vindt U het voorbeeld wat eigenaardig. U ziet een vlieg. U slaat die vlieg dood. Die vlieg droeg een besmetting van ziekte met zich. En zonder te weten heeft U het hele gezin en de buuren gered.

U laat die vlieg het raam uitgaan. U zult het nooit weten, maar het gezin naast U krijgt typhus, of wat anders, en succombeert. U kunt dat niet nagaan. De vraag voor U is dus niet: wat gebeurt er wel of niet, wanneer ik die vlieg doodsla? De vraag is: voel ik in mijzelf, dat ik gerechtigd ben die vlieg te doden? Daar moet je naar handelen.

Als je dat steeds probeert te doen, dan bouw je a.h.w. het geraante van de innerlijke waarheid op.

Je moet eerst de botjes hebben, voordat het vlees er overheen kan komen. Zo moet je de ervaring in het handelen hebben, de juiste gedachtegang en de juiste handeling, voordat de idee en het bewustzijn je het volmaakte lichaam kunnen bouwen, waarin je de bouwsteen Gods bent geworden, het deel van de Schopping, dat God heeft gecreëerd.

Dat lijkt mij de enige weg.

Graag zou ik nog een verklaring willen geven, die op mij slaat en op mijn leven. Of het op U toepasselijk is, zult U zelf moeten uitmaken.

Ik weet, dat veel, wat ik doe, in de tijd misschien zinloos is. Ik besef zeer wel, dat veel van hetgeen ik nalaat, misschien nooit

meer kan worden ingehaald.

Maar wanneer dit handelen of nalaten naar in overeenstemming is met wat ik in mijzelf voel als een grote waarheid, dan kan ik gelukkig zijn, zowel door de handeling als door de onthouding.

Ik geloof, dat juist daar uit de kracht, die ik ken, de vreugde, die ik ken, voortkomen.

Ik zou U in overweging willen geven om voor Uzelf een zelfde criterium aan te leggen.

Wat betekent mij in handelingen een blijvende vreugde, de vreugde, dat ik het heb gedaan; tevredenheid. Wat geeft mij de tevredenheid, dat ik iets niet heb gedaan, dat ik mij onthouden heb, of overwonnen.

Doe die dingen. Onthoudt wel, dat geen geest tot God komt, die niet in alle vormen reeds de vreugde in feite een gedeeltelijk erkennen van God is, in zich heeft ervaren.

Goeden avond.

-o-o-o-o-o-

HET SCHONE WOORD

H U I S G A N G

Ik ben op levens wegen nog gestreden.

Te veel werd mij gegeven,
te veel werd mij ontrukkt.

Ik zou niet verder willen leven,
te zwaar ben ik teneer gedrukt.

Ik heb mijzelf eerst gebouwd
een wezen, vol van kracht
en op mijzelf vertrouwd,
totdat onbekende machten mij beangstigd
hebben en benauwd en ik niet verder meer kon gaan.

Maar voordat ik moest stille staan,
heb ik een andere kracht gegrepen,
heb ik ander leven voor mijzelf gevoeld,
begreep, waar naast liefde, Goddelijke wet van eeuwig leven
op doelt.

Ik heb van het weinige, dat ik was,
aan anderen nog gegeven.

Het was moeilijk om voort te gaan.
Onmogelijk haast om nog te streven.

Ik verlangde naar het afschudden van de waan
om verder te gaan in eeuwige strijd.

Totdat het ogenblik van scheiden haast was gekomen.

Uit de bange dromen, onvervulde wensen, groeide een wereld,
waarvan de grenzen niet meer zichtbaar waren.

Ergens in mij was een kracht, die zei: "Nog enkele schreden maar,
dan ben je vrij. Dan kun je in het licht bestaan".

Dan heb ik stil mij afgevraagd: "Wie heb ik wat misdaan?
Waar heb ik dan gefaald? Veel heb ik vergeven, wat pijn mij was en strijd.

Omdat ik erken, dat leven mar deel is van een eeuwigheid en niet
En met die laatste schrede, met het laatste denken / het Al.
vond ik een warroeling van licht.

Een laatste hijgen, een laatste pijn en plots een ander denken,
een ander zijn. Het was moeilijk wel om huis te gaan,
maar ik heb het lichte land betreden. Ik zie rond mij anderen staan.

-o-o-o-o-o-

Alleen het eerste
gedeelte.